

ARMÁDNÍ DĚLOSTŘELECKÁ SKUPINA

V poslední době využíváme zkušeností z Velké vlastenecké války při organizování a řízení velkých dělostřeleckých uskupení, kterých používáme v důležitých obdobích boje, zejména při prolamování obranných postavení nepřítele.

V článku chci rozebrat některé problémy vytváření armádní dělostřelecké skupiny (dále jen ADS) a vyvodit dílčí závěry v oblasti velení. Současně s tím vyjasnit úlohu a místo ADS v palebném systému armády.

Kdy vytvářet armádní dělostřeleckou skupinu?

Podmínky pro uskupování dělostřelectva do armádních dělostřeleckých skupin můžeme posuzovat jednak z hlediska širšího — podle organizační struktury dělostřelectva dané armády, jednak z hlediska užšího — podle konkrétní situace, tj. počtu dělostřeleckých jednotek, útvarů a svazků vševojskové armády.

Je za námi období podcenění úlohy a významu konvenčního dělostřelectva v soudobém boji (operaci), které vyústilo v nedomyšlené omezování počtů dělostřeleckých jednotek a útvarů, v oklešťování jejich organizační struktury ve vševojskových svazcích, svazech i vyšších svazech, v přemísťování zkušených velitelských kádřů k jiným druhům vojsk, v přerušení technického vývoje dělostřelecké techniky a rozvoje teorie použití dělostřelectva. Postupně dochází k nápravě chyb a omylů, jejichž základem bylo přecenění jaderných a raketových zbraní. Konvenční hlavní dělostřelectvo a raketomety si opět budují základy k uznání své úlohy a místa v soudobém boji a operaci, opět je řadíme k rozhodujícím prostředkům vševojskového boje. Postupně se dostávají na tu kvalitativní i kvantitativní úroveň, která plně odpovídá požadavkům na soudobé prostředky ničení moderních armád. Počty dělostřeleckých jednotek, útvarů a svazků i jejich bojová technika vytvářejí dnes předpoklady pro úspěšné splnění všech úkolů v boji a operaci a pro tvořivou aplikaci teorie použití dělostřelectva v nově vzniklých souvislostech. A tak opět řešíme při boji bez použití jaderných zbraní problematiku uskupování dělostřelectva do skupin, a to nejen vševojskového pluku a svazku, ale i na stupni armády.

Užší hledisko (v rámci armády) v sobě zahrnuje zejména posouzení množství a kvality dělostřelectva v armádě, dále pak i situaci divizí a armády při plnění úkolů.

Vševojsková armáda na směru hlavního úderu frontu může podle zkušeností z posledních cvičení mít toto množství dělostřelectva:

- organické dělostřelectvo divizí (3 msd po 96 hlavních a 2 td po 66 hlavních) 420 hlavních,
- armádní dělostřelectvo (5 oddílů kanónového dělostřelectva) 90 hlavních,
- posilové dělostřelectvo v hodnotě do tří dělostřeleckých (raketometných) brigád 216 hlavních.

Celkem tedy 726 hlavních a raketometů.

Počítáme-li v hodnotách oddílů a velitelství (štábů), pak to bude asi 40 oddílů a 13—14 štábů, které jsou schopny zastávat funkci velitelství dělostřeleckých skupin. To umožňuje vytvořit dělostřelecké skupiny v hodnotě 2—4 dělostřeleckých oddílů u všech prvosledových pluků, čtyř prvosledových divizí a konečně i ADS. V konkrétní bojové (operační) situaci tomu může být jinak. Některé skupiny se mohou skládat z více oddílů a někdy skupiny nebudeme vytvářet. ADS pak může být v síle 4—8 oddílů.

Při hodnocení nemůžeme zanedbat ani kvalitativní stránku dělostřelectva. V dělostřelectvu podobně jako u jiných druhů vojsk platí zásada, že se stupňuje množství se zvyšováním stupně velení. Palebné možnosti dělostřelectva charakterizuje zejména dostřel jeho prostředků. Proto na stupni armáda požadujeme techniku s maximálním dostřelem kolem 20 km, popř. i větším. Základní takticko-technické údaje prostředků, vhodných pro začlenění do ADS — viz **tab. 1**. Jen tak můžeme zabezpečit splnění úkolů, které budeme klást na ADS. A takovou techniku již dnes máme a její modernizace pokračuje. Proto i po této stránce jsou reálné předpoklady k vytváření ADS.

Bude-li mít posilové dělostřelectvo armády ve své sestavě raketometnou brigádu se 122 mm raketomety vz. 70, je výhodné ji ponechat jako celek v rukou velitele armády a vytvořit z ní armádní raketometnou skupinu (ARMS). Půjde o skupinu s mimořádnou palebnou silou (palebný úder jednoho oddílu umlčí motorizovaný prapor nepřítele v prostoru soustředění), kterou může velitel armády ovlivňovat průběh boje prvosledových divizí.

Množství a kvalita dělostřelectva tvoří tedy základní předpoklady pro vytváření ADS. V dalším je však třeba přihlídnout k situaci vševojskové armády, zejména k úkolům, operační sestavě a zámyslu operace.

Tabulka 1

T y p	100 mm K vz. 53	122 mm K vz. 31/37	152 mm KH	122 mm RM vz. 70
Dostřel v km	21	20,4	17,2	20,4
Kadence (r/min)	8—10	5—6	3—4	1 sa 40 r
Trakce	taž	taž	taž	sh
Palebný průměr	80	80	60	120
Rychlost přesunu (km/h)	50	25	25	do 80

Při vytváření ADS vycházíme i z uznávané zásady, že v průběhu boje (operace) máme usilovat o maximálně efektivní využití všech palebných prostředků, zejména dělostřelectva, ve prospěch prvosledových jednotek, útvarů a svazků. ADS má smysl vytvořit jen tehdy, jsou-li dostatečně posíleny prvosledové vševojskové divize. Právě v jejich rámci dochází k nejintenzivnějšímu použití dělostřelectva, cyklus velení u nich při řízení palby je krátký a reakce na potřebu palebného působení je tedy pružnější. Proto není účelné vytvářet ADS na úkor posílení prvosledových divizí.

Dále je třeba vidět, že ADS jakožto prvek operační sestavy vševojskové armády, součást palebného systému RVD armády a prostředek palebného působení armády v rukou velitele vytváříme proto, aby velitel měl možnost ovlivňovat průběh boje (operace) tam, kde se soustřeďuje hlavní úsilí a většina sil a prostředků armády. ADS by měla mít tudíž možnost působit do útočného pásma několika (alespoň dvou) divizí na směru hlavního úderu armády.

Model vztahů v palebném systému RVD armády — viz **obr. 1**.

Za základní podmínku pro vytváření ADS považují úkoly armády a zámysl jejich řešení. Jen v případě, že úkoly **armádního významu** vyžadují disponovat vhodným palebným prostředkem pro jejich plnění, bude se velitel armády zamýšlet nad vytvořením ADS. K takovým úkolům může patřit

- rychlé prolomení obranných postavení nepřítele a udržení vysokého tempa útoku,

- přenesení úkolu ničit taktické prostředky jaderného napadení nepřítele z prvosledových divizí na armádní prostředky, uvolnění palebné síly těchto divizí k umlčování a ničení odporů, které jim brání v rychlém postupu,

- získání palebné převahy v dělostřelectvu na rozhodujícím směru v rámci armády,

- účast v boji se zálohami nepřítele v taktickém rámci, což opět příznivě ovlivní plnění úkolů na směru hlavního úderu armády,

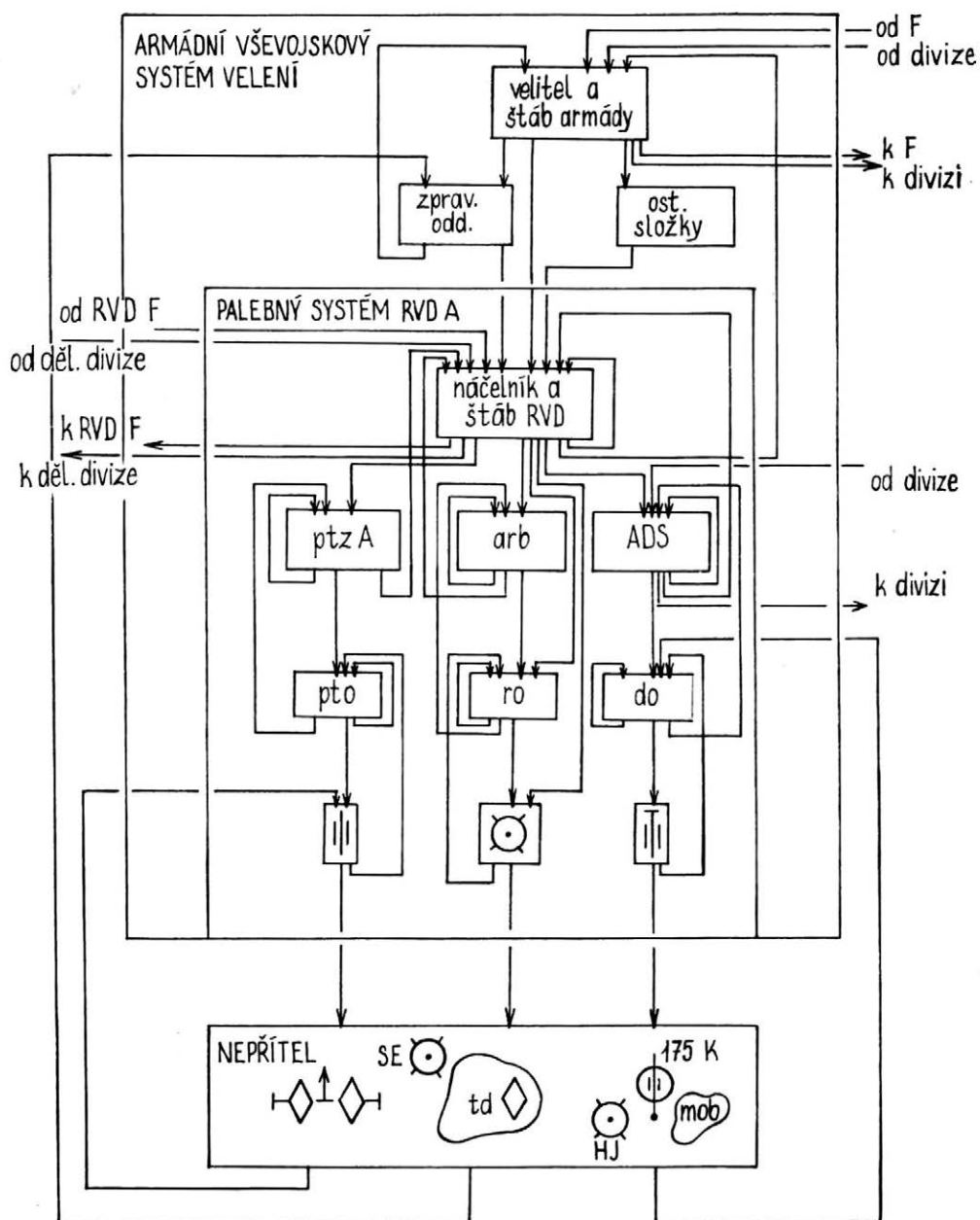
- vytvoření příznivých podmínek pro zasazení a bojovou činnost druhých sledů armády, pro rychlé překonávání vodních překážek z chodu, pro energické odražení protiúderu nepřítele apod.

ADS může pochopitelně plnit ještě další úkoly (uvedu dále), ale charakter a význam vyjmenovaných spočívá v tom, že vyžadují větší či menší centralizaci palby dělostřelectva v rámci armády. Proto jen tam, kde vyvstává potřeba takové centralizace, je účelné vytvořit ADS.

Reálným podkladem k tomu, kdy a kde vytvořit ADS, je zámysl velitele vševojskové armády pro danou operaci. Proto při rozhodování o ADS zavrhneme jakoukoli šablonu, ale vytvoříme ji tenkrát, kdy dojde k plně efektivnímu využití dělostřeleckých palebných prostředků při plnění úkolů armádního významu.

Úkoly armádní dělostřelecké skupiny

Jak jsem uvedl, ADS vytváříme v podmínkách, které si vynucují soustředěného použití většiny dělostřelectva armády. Skupina pak plní úkoly, které bezprostředně či nepřímo ovlivňují splnění úkolů armády. K takovým úkolům bude patřit

Obr. 1

- posílení divizí prvního sledu armády na směr hlavního úderu palbou,
- ničení prostředků jaderného napadení taktického významu,
- umlčování a ničení dělostřeleckých, raketometných a protiletadlových baterií,

- umlčování druhých sledů a záloh prvosledových brigád nepřítele v prostorech soustředění, při přesunech nebo při rozvinování,

- ničení prostředků REB, středisek navádění a řízení taktického letectva, velitelských stanovišť, spojovacích uzlů a dalších důležitých objektů nepřítele.

Chce-li velitel armády, aby divize na směr hlavního úderu udržovaly vysoké tempo útoku, může vydělit část palebné síly ADS ve prospěch těchto divizí. Jde např. o vydělení hodnoty několika dělostřeleckých oddílů po dnech nebo do určité hloubky nebo k určité akci. Hodnota palebné síly by měla být limitována výškou palebného průměru dělostřelecké munice. Pak může velitel divize plánovat konkrétně palebnou podporu divize a velitel ADS řídit manévr oddílů i střelivem ke splnění úkolů ADS jak směrem k divizím, tak v celku.

Prostředky jaderného napadení taktického významu, k nimž patří zejména jednotky neřízených raket typu HONEST JOHN, LANCE, víceúčelové dělostřelectvo divizí a sborů, baterie PLRS HAWK apod., může ADS ničit v průběhu operace jako trvalý úkol. V případě, že takový cíl zjistí průzkumné prostředky divize, zahájí divizní palebné prostředky umlčovací palbu a zničení dokončí ADS. Tímto hodnota podpory je mimořádná. Jde o úkoly, které vyžadují soustředění palby několika oddílů s velkou spotřebou střeliva. Toto množství prudce stoupá se zvětšující se délkou střelby. Např. k zničení odpalovacího zařízení typu HONEST JOHN při délce střelby 16 km (to odpovídá rozmístění vlastních oddílů 5 km od předního kraje a odpalovacího zařízení 11 km v hloubce obrany nepřítele) je třeba dopravit na cíl 704 střel ráže 100 mm a 572 střel ráže 122 mm. Převáděno na palebný průměr těchto ráží pro jeden oddíl — 0,5 p/p pro 100 mm a 0,4 p/p pro 122 mm. Pro dělostřelectvo divize by jedna taková palba znamenala značné odčerpání palebné síly a snížení palebných možností při podpoře prvosledových pluků.

Obdobný charakter má ničení a umlčování dělostřeleckých, raketometných a PL baterií. Také zde půjde o palby náročné na spotřebu střeliva i hlavní. Protibaterijní činnost je podle současných názorů hlavní náplní úkolů ADS a skupina by měla být proto pro tento úkol náležitě vybavena a to zejména průzkumnými prostředky. Současné prostředky technického průzkumu totiž svými takticko-technickými parametry neumožňují beze zbytku plnit tyto úkoly. V ADS se můžeme setkat pouze s obvyklými prostředky pozemního optického průzkumu baterií a oddílů a zvukoměrnými jednotkami dělostřeleckých brigád. Vzhledem k manévrovému charakteru operace je využití zvukoměrného průzkumu minimální. ADS je tedy nutné dát k dispozici prostředky vzdušného průzkumu. Jen tak můžeme očekávat konkrétní výsledky v boji s nepřátelskými bateriemi. Tuto otázku nebudu dále rozebírat, ovšem důležitost jejího řešení je mimo jakoukoliv pochybnost.

Velký dostřel a mohutnost ADS, zejména však ARMS, vytváří předpoklady pro úspěšný boj s taktickými zálohami nepřítele. Soustředěnými a hromadnými palbami můžeme napadat tyto zálohy a druhé sledy již v prostorech soustředění, dalekými palbami při přesunech do prostorů rozvinování k protiztečím

a při rozvinování. K takovým úkolům je vhodné využívat oddíly raketometů 122 mm vz. 70. Jeden z možných úkolů je i účast při přehradných palbách před nepřítelem, který vyráží k protizteči. Obdobné úkoly bude ADS plnit při odražení protiúderů nepřítele.

Podle konkrétní situace může se ADS podílet i na dalších úkolech. Znovu zde však vyvstává otázka přidělení vhodných průzkumných prostředků.

Z hlediska úkolů můžeme říci, že význam ADS vzrůstá zejména při vedení boje (operace) bez použití jaderných zbraní. Ničení sil a prostředků nepřítele, které se při použití jaderných zbraní přesouvá do hloubky, nabývá nejvyšší intenzity v mezích hloubky ničení dělostřelectva. Tak se stává jedním z hlavních palebných prostředků pozemních vojsk.

Úkoly ADS tedy vyplývají z úkolů armády a zámyslu velitele armády. Jsou bezprostředně svázány s cíli vytvoření skupiny. Jejich stanovení musí být jednoznačné, účelné a zabezpečeno průzkumnými prostředky. Za hlavní úkol považujeme účast v boji o palebnou převahu na směru hlavního úderu a posílení prvosledových divízi palbou. Objem úkolů ADS vzrůstá v podmínkách vedení boje (operace) bez použití jaderných zbraní.

Bojová sestava ADS

Bojová sestava ADS není stálá a mění se podle toho, které jednotky, útvary či svazek dělostřelectva rozhodne velitel armády do skupiny začlenit. Zpravidla půjde o dělostřelecké brigády dělostřelecké divize frontu, přidělené armádě jako posílení. Hlavní silou ADS může být i armádní kanónová dělostřelecká brigáda.

V případě posílení armády dělostřeleckou divízí (dd) bez některé (některých) brigády je účelné, aby velitelem ADS byl velitel dd.

Bojová sestava ADS pozůstává z bojových sestav dělostřeleckých oddílů včleněných do skupiny, velitelského stanoviště skupiny a velitelsko-pozorovacích stanovišť skupiny a jejich oddílů.

Palebná postavení oddílů ADS se tradičně rozmísťují v prostoru 4–6 km od předního okraje vlastních vojsk. Budeme-li uvažovat sílu ADS šest dělostřeleckých oddílů, pak prostor rozmístění palebných postavení oddílů může zaujímat prostor asi 2 km hluboký a 12–14 km široký. Na oddíl počítáme 1–2 km² a vzdálenost mezi oddíly 2–3 km. Není vhodné dále tento prostor rozšiřovat. Důvodem je požadavek, aby ADS mohla soustředit plabu většiny oddílů skupiny (v našem případě minimálně čtyř oddílů) do prostoru plnění hlavních úkolů u dvou divízi. Širší sestava obsáhne sice širší pásmo, avšak neumožní hromadění palby na odpovídající cíle manévrem palbou. Dále je účelné podle konkrétní situace předsunovat část oddílů k přednímu okraji, popř. zcela směnit prostory palebných postavení s oddíly PDS. Tak můžeme podstatně snížit spotřebu střeliva např. při dělostřelecké přípravě. Zkrácení délky střelby při umlčování nepřátelských dělostřeleckých baterií při střelbě přes 10 km o 1 km snižuje spotřebu o 20 %.

Velitelské stanoviště skupiny rozmísťujeme zpravidla v prostoru palebných postavení ve středu sestavy tak, abychom vytvořili optimální podmínky pro velení oddílům.

Při volbě bojové sestavy ADS budeme tedy vycházet z úkolů skupiny a přitom pozorně sledovat možnost snížení spotřeb střeliva zkrácením dálek střelby.

Velení ADS

Při organizaci velení ADS nepouštíme ze zřetele, že skupina patří do operační sestavy armády. Schéma velení ADS — viz obr. 2.

Na armádním stupni se tedy pokládají základy organizovaného řízení skupiny. K těmto základům patří zejména rozhodnutí velitele armády o vytvoření ADS, zámysl jejího použití v operaci a hlavní úkoly. Dále nařízení náčelníka RVD armády, který úkoly upřesňuje a konkretizuje. V průběhu operace řídí skupinu velitel armády cestou štábu RVD armády.

S cílem zpružnit velení ADS, zejména však plně a efektivně využít palebných možností skupiny, může velitel armády vydělit část palebných možností ADS prvosledovým divizím, které je pak v průběhu boje vyžadují přímo u velitele ADS. Kromě toho může velitel armády dát veliteli ADS pravomoc vést údery na některé cíle samostatně. K tomu mu přidělí i určité množství střeliva.

Podkladem pro plánování ve skupině je tedy rozhodnutí velitele armády a nařízení náčelníka RVD armády. Kromě složení, velitele a základního pojetí úkolů skupiny v operaci pro období plnění bližšího úkolu armády, dozví se velitel skupiny i prostory palebných postavení skupiny, osy přemístění, povolené spotřeby střeliva, způsoby velení, lhůty pohotovosti, manévry v průběhu operace, popř. přeskupení apod.

Dokumentaci pro velení a řízení skupiny uvádějí předpisy.

Základním druhem spojení je rádiové. ADS udržuje spojení s náčelníkem RVD armády na KV a VKV síti velení náčelníka RVD, dále na síti štábu se štábem RVD armády a konečně využívá i součinnostní síť armády. Po těchto sítích může též nadřízený velet skupině. Síť velení armádním prostředkům, vhodná pro velení ADS — viz obr. 3.

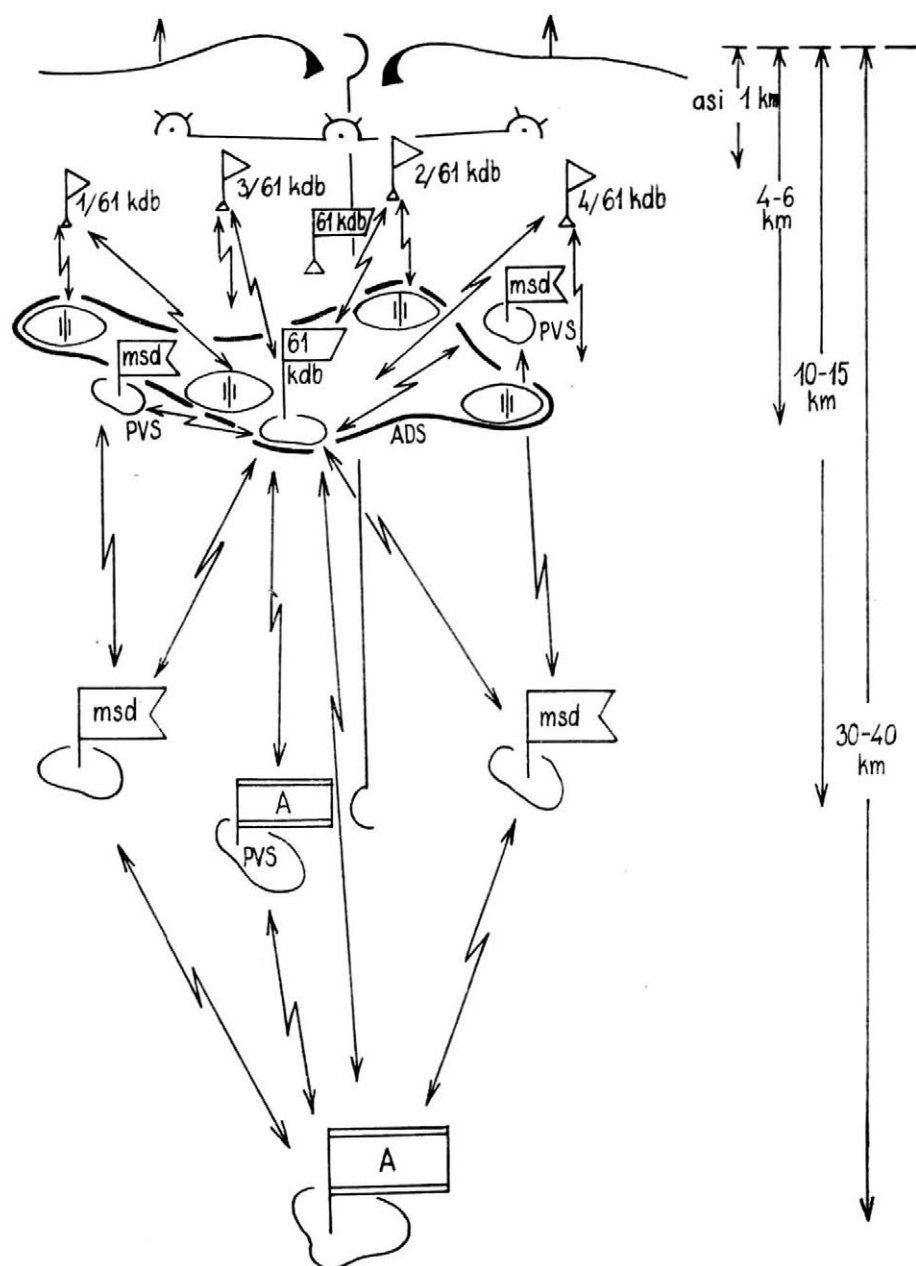
Problémem zůstává spojení s divizemi, v jejichž pásmu ADS působí. Vzhledem k tomu, že náčelník dělostřelectva divize nemá pro toto spojení volné prostředky, musíme hledat jiné prostředky. Za výhodné považují spojení prostřednictvím styčných důstojníků. Správné by bylo, aby tyto důstojníky vyslala na štáb ADS divize, ale její vybavení spojovacími prostředky je omezené. Nelze proto vyloučit případ, aby styčný důstojník byl z ADS. Výhodou je dobrá informovanost o situaci na předním okraji, o zámyslech vševojskového velitele, dále rychlá reakce na potřeby divize, možnost využít vševojskových sítí a ostatních spojovacích prostředků pro spojení s armádou apod.

Můžeme také uvažovat o možnosti vstupování náčelníka dělostřelectva divize do sítí náčelníka RVD armády. Tento způsob však nepovažují za dostatečně spolehlivý a pevný, ale nelze jej předem vyloučit.

Máme možnost ještě využít sítě součinnosti. Vzhledem však ke značnému zatížení a velkému počtu účastníků zdá se toto spojení nejméně spolehlivé.

Uvnitř skupiny organizujeme obvyklé rádiové síť dělostřeleckých skupin, popř. linkové spojení.

Nebude-li vytvoření ADS účelné, setkáváme se s organizováním tzv. podskupin ADS, označených pořadovým číslem (např. ADS 5, podskupina čís. 1). Také vytváření těchto podskupin nebude samoúčelné. Jde opět o snahu uplatnit vliv velitele armády na plnění armádních úkolů. Je-li úsilí armády rozděleno, nebo velení jedné ADS je těžkopádné či její činnost ztěžují terénní podmínky, decentralizujeme velení ADS do podskupin. K tomu musíme však mít odpovídající

Obr. 2

Rádiové sítě /směry/		msd	td	arb		PVS A	VS A 1.pol.				VS A 2.pol.				TVS
							SU	RVS 1	RVS 2	RVS 3	SU	RVS 1	RVS 2	RVS 3	
111	Velitele A KV	△	△		△ td 2.sl.	△		△				△			△
112	Velitele A VKV	○	○		○ td 2.sl	○	○				○				○
113	Míst velení A				rkgh.sk.VS stýč. ddst.	△	△				△				△
115	Rdps k msd	△						△				△			
116	Rdps k td		△					△				△			
131	Součinnosti A	△△	△△		akdb, ptp		□□				□□				□□
138	NRVD KV č.1			△	ADS, akdb, PTZ, mdo Podsk.	△	□		△		□		△		
139	NRVD VKV č.2			○	○ viz síť č1	○	○				○				
140	NRVD č.3	△△	△△		vel. ADS, podsk. ADS	△△	△△				△△				
137	Centr. řízení palby A	△△	△△		ovr svazků	△△	△△				△△				

Obr. 3

počet vhodných dělostřeleckých štábů. Při vytváření podskupin zvažujeme výhody takového řešení před přímým posílením divizí prostředky podskupiny. Výhodou je možnost snadnějšího opětovného sloučení podskupin, manévr na nový směr či přeskupení dělostřelectva.

Je zvláštností při velení ADS, že ač je prostředkem velitele armády, vzdálenost sestavy od VS armády a bezprostřední vazba na situaci na předním okraji vedou ke značné samostatnosti v její činnosti a k úzké součinnosti s prvosledovými divizemi, v jejichž pásmu působí. Velitel i štáb ADS proto musí kromě pevného spojení s náčelníkem RVD armády udržovat i spolehlivé spojení s těmito divizemi. Za nejvhodnější způsob spojení s nimi považují využití styčných důstojníků.

Závěrem chci upozornit, že jsem si nekladal za cíl řešit všechny otázky ADS. Zejména problematika průzkumu a využití jeho výsledků ve prospěch palby ADS je neobyčejně aktuální.